

CHƯƠNG : 17

BÁC-SĨ COUGHLIN ở Leopolis có một bộ râu ngô, một tấm lòng nhiệt thành, và một chiếc xe Maxwell, chiếc xe đến tháng năm này đã được ba năm, nước sơn đã mờ ố, tuy nhiên ông tin nó là chiếc xe chạy nhanh nhất, đẹp nhất ở Dakota.

Hôm ấy về nhà lòng vui vô hạn, ông cũng đưa con bé nhất trong ba đứa, và bảo vợ :

- Tuyết-Xinh này, anh có ý - kiến này tuyệt thú.

- Vâng, và anh có cái hơi thở cũng tuyệt thú lắm. Em chỉ mong anh bỏ cái thói nếm mãi cái thứ rượu Phu-mạnh-Từ ở tiệm thuốc đi thì mới thực là tuyệt thú !

- Em cứ nói mãi ! Nhưng thực đấy, hãy nghe anh nói đã !

- Em chẳng nghe gì hết ! (rồi bà vui vẻ hôn ông) mùa hè này không có đi Los Angeles đâu đấy. Xa quá, lại thêm lũ trẻ la hét om sòm.

- Thì nhất định rồi. Xong rồi. Không đi đến đó nữa. Nhưng ý anh là : mình hãy xếp va

ly quần áo đi một tua vòng quanh tiểu-bang trong một tuần lễ chơi : Này, mai hay mốt là đi đấy. Hiện tại anh chẳng có gì bận cả trừ có cái bà sắp sanh kia, anh sẽ nhờ Winter săn sóc hộ.

- Đi thì đi nhân tiện thử xem mấy cái bình thủy đựng nước sôi mới mua có tốt không.

Bác-sĩ Coughlin cùng với vợ và ba đứa con khởi-hành lúc bốn giờ sáng. Cái xe thoát kỳ thủy được thu xếp rất khéo, nên cũng không có gì đáng chú ý, nhưng ba hôm sau, khi xe chạy qua con đường tuy thẳng băng không ngoằn ngoèo một ly một tý nào nhưng lại lồi-lõm gò ghề đến hàng ngàn cây số, qua cánh đồng lúa non xanh ròn, nếu người ta đến gần xe sẽ thấy bác-sĩ mặc đồ ka-ki, đeo kính gọng sừng, đội mũ bơi thuyền bằng vải trắng; bà vợ thì mặc chiếc áo bờ-lu bằng nỉ xanh lục, đội chiếc mũ dăng-ten mà người ta chỉ dùng ở trong phòng riêng. Ngoài ra chiếc xe hơi lộn-xộn. Nếu có ai đi xe qua thì sẽ thấy bùn bám đầy bánh xe và lá chắn, trong xe có một cái bình nước kiểu Ai-cập vỏ bọc vải bố, một cái sêng, trẻ con, hai đứa lớn thì thò đầu ra ngoài trông rất nguy-hiêm, lưới thè-lè ra trên người qua đường, tã lót của đứa bé nhất thì treo trên sợi dây căng ngang một chiếc thùng lớn, một cuốn tiểu-thuyết rách nát, bảy que kẹo, một cái kích xe, một cần câu, và một lều vải cuộn lại.

[REDACTED]

Cái án-tượng chót nữa là hai lá cờ đề :
"Leopolis, ND" và "Xin lỗi : Xe Chạy Bụi
Quá".

Gia-đình bác-sĩ Coughlin đã gặp nhiều
truyện phiêu-lưu thú-vị. Một lần xe bị kẹt
trong một hố bùn, ông lấy mấy thanh gỗ hàng
rào làm một cái cầu cho mọi người ở trên xe
bước xuống và được họ reo-hò thán-phục. Một
lần máy không đánh lửa, phải gọi dây nói kêu
một thợ sửa xe tới chữa. Trong khi chờ đợi,
họ tới thăm một xưởng sửa có trang - bị máy
điện. Dầu sao cuộc du-lịch đã làm cho họ được
rộng tầm con mắt, họ khám-phá thấy những kỳ-
quan của thế-giới bao-la : nào rạp tuồng và
chiếu bóng ở Roundup, đàn nhạc không những
có dương-cầm chơi bằng tay mà cả vĩ-cầm cũng
chơi bằng tay, nào cái trại nuôi chồn đen ở
Melody, nào cái hồ lọc nước Severance có
tiếng là cao nhất Trung-Tâm North Dakota.

Bác-sĩ Coughlin đến đâu cũng "tạt vào
thăm nói chuyện cho hết ngày" với tất cả các
bác-sĩ ở đó - đúng lời ông nói như vậy. Ở
St. Luke ông có một người bạn thân là bác-sĩ
Tromp - ít nhất họ đã gặp nhau hai lần,
trong kỳ Đại Hội Thường-Niên của Hội Y-khoa
Lưu-Vực Sông Pony, khi ông phàn nàn với Tromp
rằng các khách-sạn bán-thiếu quá, thì Tromp có
vẻ ngượng, không biết khu-xử ra sao, ông thờ
dài nói : "Nếu vợ tôi có thể thu xếp cách
nào được thì tôi xin mời ông bà và gia-đình

ở đây đêm nay với chúng tôi !"

Coughlin nói : "Ồ, chúng tôi đâu dám quấy quả ông bà. Nhưng có thực như vậy không có gì phiền nhiễu không ?"

Sau khi bà Tromp đã nguôi giận bõ ý định gọi chồng ra một chỗ để trách thăm cho mấy câu thậm-tệ, và sau khi thằng con lớn của ông bà đã học thuộc câu "một cậu bé lịch-sự mà đá những bạn nhỏ của mình từ nơi xa xôi, thật xa xôi, tới thăm mình thì không tốt chút nào", tất cả mọi người đều hết sức vui - vẻ. Hai bà Coughlin và Tromp than phiền với nhau về giá sà-bông giặt, giá bơ, và trao đổi với nhau những cách-thức muối đào, trong khi hai ông ngồi ở đầu ngõ, bắt chân chữ ngũ, hùng hồn khua điệu xì-gà lên, mê-mải nói chuyện với nhau về công việc làm ăn :

- Này, Bác-sĩ thấy việc thu tiền nông ra làm sao ?

Đó là lời Coughlin nói - mà cũng có thể là Tromp nói.

- Dạ, cũng khá. Mấy người Đức trả sòng phẳng nhất. Chẳng bao giờ phải gọi giấy đòi họ cả, cứ sau khi gạt hái xong là tự họ đến hỏi "Tôi thiếu của Bác-sĩ bao nhiêu".

- Ừa, bọn Đức trả tiền nông khá lắm.

- Ừm, đó là cái chắc. Bọn Đức không mấy khi ăn quýt đâu.

- Vâng, sự thực là như vậy. À, Bác - sĩ

này, bệnh hoàng-dâm, Bác-sĩ chữa ra làm sao?
Bác-sĩ bảo tôi với.

- Vâng, để tôi nói Bác-sĩ nghe: nếu bệnh kéo dài lâu ngày thì tôi cho uống cò-lo-rít am-mô.

- Thế à ? tôi cũng cho uống cò-lo-rít am mô, nhưng hôm nọ xem một bài thông tri trong tờ nhật-báo của Hội Y-Học Hoa-Kỳ, một thằng cha nào đó lại cho là không công-hiệu.

- Có thực thế không ! chà ! chà ! Tôi không biết đấy ! Hừ ! chà ! Này Bác-sĩ, bệnh xuyên bác-sĩ xem có chữa được không ?

- Bệnh xuyên ấy à ? Bác-sĩ này, tôi nói riêng với Bác-sĩ thôi đấy nhé, tôi nói điều này chắc Bác-sĩ lấy làm ngạc-nhiên và buồn cười lắm, nhưng tôi tin rằng phổi con chồn chữa xuyên rất hay, cả lao nữa. Một lần tôi có nói chuyện với một tay chuyên-môn về phổi ở Thị-Xã Sioux thì hắn cười tôi, bảo như vậy không phải là khoa-học, và tôi bảo hắn, "khoa học!" tôi bảo "cái cóc khô gì !" tôi bảo "tôi chẳng biết đó có phải là một ý-tưởng ngông-cuồng, một tin tốt đẹp cuối cùng trong khoa-học hay không" tôi bảo "nhưng tôi thấy có kết-quả, và có kết-quả là đủ rồi, tôi chỉ cần có vậy !" Nói thật với Bác-sĩ chú một Y-sĩ nội-khoa làm việc siêng-năng vất - vả, có thể không có nhiều văn-bằng nhưng thấy nhiều điều huyền-bí mà ông ta không thể giải-thích được và tôi thề với Bác-sĩ là tôi tin phần nhiều những kẻ được đoán-định là khoa - học-

gia ấy còn có thể học nhiều điều ở những Y-sĩ chất-phác ở thôn quê, tôi nói thực với Bác-sĩ như thế !

- Ừa, đó là sự thực hiển-nhiên. Riêng tôi thì tôi thích ở nhà quê này, thỉnh thoảng có thể đi săn bắn một chút, thung dung tự tại hơn là một nhà chuyên-môn vụ-hạng ở nơi thành thị. Đã có lần tôi định trở thành một nhà chuyên-môn về quang-tuyến X, ở Nữ-Úc có thể học trọn khóa trong tám tuần lễ và tôi có thể đến hành nghề ở Butte hay Sioux Falls, nhưng tôi nghĩ cho đầu mình có kiếm được chín, mười ngàn một năm, cũng chẳng hơn gì kiếm được ba ngàn ở đây... Và lại con người ta cũng phải nhớ đến bổn-phận đối với những bệnh-nhân cũ của mình chứ.

- Đúng thế... À này, Bác-sĩ, Mac Minturn ở dưới ấy là hạng người thế nào ?

- "Dạ, tôi không thích nói xấu bất cứ một bạn đồng-nghiệp nào, và tôi cho là hẳn cũng có thiện-chí, nhưng giữa chúng mình với nhau tôi mới dám nói, hẳn hay chữa mò nguy hiểm lắm. Ông cứ xem ngay ông với tôi, chúng mình áp-dụng khoa-học để chữa bệnh, chứ có bao giờ chữa liều, chỉ trông vào kinh-nghiệm, súng chữa lên cò đã bắn. Nhưng Mac Minturn thì hẳn không hiểu biết rộng. Và ông này, cái vợ hẳn đến kỳ cục... miệng lưỡi mù đê-tiên nhất bốn quận này, và các lối mù đi hết chỗ này chỗ nọ kiếm khách cho chồng đó, tôi thấy lối làm ăn của họ như thế đó !"



- Lão Winter vẫn như thường chứ ?

- "Ồ, vâng, cũng đại khái như vậy. Ông biết lão ra sao rồi đấy. Cố nhiên lão lạc-hậu đến hai chục năm, nhưng lão là một tay bà-ác đại tài... giữ một mù đàn bà đỡ hơi nào đó nằm chữa bệnh thêm sáu tuần lễ tuy không có gì cần-thiết phải nằm thêm nữa, và mỗi ngày hai lần tới thăm và tán gẫu với mù... hoàn-toàn không cần-thiết !

- Chắc Bác-sĩ bị Silzer cạnh tranh dữ nhất đấy nhỉ ?

- Bác-sĩ không tin truyện ấy à! Hẳn chưa bắt đầu trở nghề của hấn ra đấy. Điều bực mình với Silzer là hấn liều-lĩnh quá... miệng hấn bạ cái gì cũng bô-bô lên... y như là hấn thích nghe lời hấn nói ra. Ồ, này, cũng nhân câu truyện, ông đã gặp cái thằng nhỏ mới đến ở đây được hai năm nay không... ở Wheatsylvania... Arrowsmith ?

- Chưa, nhưng nghe nói anh ta còn trẻ và xuất-sắc lắm mà.

- Vâng, người ta bảo anh ta rất thông-minh lanh-lợi... học hành khá lắm... và nghe nói chị vợ cũng thông-minh lanh-lợi lắm.

- Tôi nghe nói Arrowsmith làm ăn khá lắm... nhưng là một tay bợm rượu kinh-khủng.

- Vâng, người ta nói như vậy. Thật là xấu-hổ cho một anh còn trai trẻ có tài mẫn tiệp, chính tôi thỉnh-thoảng cũng thích làm một vài tốp, nhưng một người Nghiện Rượu...! Nói tỷ-du anh ta đương say sưa mà có người

mời đi chữa bệnh ! Và một người quen tôi ở dưới đó kể với tôi rằng Arrowsmith rất ham đọc sách và học-hỏi lắm, nhưng anh ta là một nhà tự-do tư-tưởng... không bao giờ tới nhà thờ.

- Thực thế à ! Hừm ! Dù trong lòng mình có tín-ngưỡng hay không tín-ngưỡng, nhưng nếu một Bác-sĩ mà không tỏ ra mình có gia - nhập một đạo-giáo vững-vàng nào thì thực là một lỗi-làm lớn! Tôi nói thực với ông chú một vị mục-sư hay một nhà truyền giáo có thể đưa lại cho mình không biết bao nhiêu là công việc mà kể.

- Đó là cái chắc ! Ấy thế mà cái người quen của tôi ấy còn bảo rằng Arrowsmith luôn luôn cãi lý với các vị truyền giáo giảng đạo... anh ta nói với một vị Mục-sư rằng ai cũng phải đọc những tài-liệu của cái lão miễn-dịch-học-gia Gottlieb ấy và cái lão Jacques Loeb ấy... Ông biết chứ... cái người quen tôi ấy, à... mà tôi cũng không nhớ rõ truyện như thế nào, nhưng anh ta bảo anh ta có thể dùng chất hóa-học tạo ra cá sống được !

- Đúng! Đúng! Ông nói đúng đấy ! Đó là những thứ ảo-tưởng của cái bọn chỉ giúi mũi trong phòng thí-nghiệm, cái bọn ấy phải cho hành nghề cho có thực-nghiệm thì mới giữ cho tinh-thần họ được thăng-bằng. Phải đấy nếu Arrowsmith mà lại đi thờ cái bọn đó, thì thiên hạ không tin anh ta là phải.

- Thực thế. Hừ. Thực đáng tiếc Arrow-

[REDACTED]

smith lại bê tha rượu chè, không săn-sóc gì đến gia-đình và bịnh-nhân. Tôi xem nó đi đời nhà mẹ đến nơi rồi. Xấu hổ quá. Ấy - không biết bây giờ là mấy giờ đêm rồi nhỉ ?

II

Bert than thở :

- Martin ! Chú đã làm gì Bác sĩ Coughlin ở Leopolis thế ? Người ta bảo tôi rằng ông ấy đi rêu-rao khắp mọi nơi chú là tay bợm rượu và nhiều truyện nữa.

- Ông ấy nói thế à ? Ở đây người ta đến hay xoi-mói lẫn nhau, phải không anh ?

- Thì chú biết thừa đi rồi còn hỏi gì nữa ! Và chính vì thế mà tôi bảo chú phải bỏ hẳn rượu chè cờ bạc đi. Chú không xem tôi có cần một thứ rượu nào không ?

Martin thấy cả xứ rình-mò xoi-mói mình thì chán-nản hơn bao giờ hết. Chàng không phải là người ham được tiếng khen ; giá có được tiếng khen chàng cũng sẽ cảm thấy không nhằm chỗ, chàng cũng không kiêu-hãnh gì ; nhưng dẫu có tranh-đấu mãnh-liệt đến đâu, chàng thấy mình cũng chỉ ở ngoài lề hình ảnh cái đất Wheatsylvania này, và nhọc-nhân năm tháng với cái nghề thầy thuốc ở thôn quê mà

thôi.

Rồi trong lúc mài ngưỡng - mộ Sondelius cùng cuộc chiến-đấu cho sức khỏe chống lại các bệnh tật của ông, quên bằng lòng tự cao về những công việc trong phòng thí-nghiệm, chàng bất ngờ bị lôi cuốn vào một vấn - đề nghiên-cứu, mà không có chuẩn-bị gì cả.

III

Trong quận Crynssen gia-súc có bệnh "khí thũng thu". Người ta đã mời viên thú - y của tiểu-bang về và đã chích thuốc của Dawson Hunziker cho chúng, nhưng bệnh vẫn lan mãi ra. Martin nghe các chủ trại nông dân than phiền. Chàng để ý thấy súc-vật đã được chích thuốc mà không bị chứng viêm hay bị tăng nhiệt-độ. Chàng đâm ra nghi - ngờ thuốc của Hunziker không có đủ sinh-thể, và chàng đi nói vung lên cho mọi người biết giả-thuyết của chàng.

Chàng khai gian và lấy được một số thuốc chích ấy đem về thử trong cái phòng thí-nghiệm bé bằng lỗ mũi không đủ hơi thở của chàng. Chàng phải dùng phương-sách riêng để cấy vi khuẩn yếm-khí, nhưng chàng vốn đã được Gott-

[REDACTED]

lieb huấn-luyện dạy rằng : "Một người không có phễu lọc, khi cần đến mà không biết lấy que tắm biến-chế ra, thì khi mua những dụng cụ tốt đẹp nên mua luôn cả những kết-quả công cuộc thí-nghiệm của mình". Chàng lấy cái hũ nút và một cái ống hàn làm thành dụng-cụ thí nghiệm.

Khi chàng đã biết chắc là thuốc chích không có sinh-thể khí-thưng-thu, chàng khoái-trí hơn là thấy ông Dawson Hunziker "tốt bộ" kia chế-tạo thuốc chích một cách thực - thà lương-thiện.

Không trù-trù mà cũng chẳng đợi ai khuyến khích, chàng phân-khai sinh-thể khí - thưng-thu, ở những súc-vật bị bệnh ra, và tự chế ra một thứ thuốc chích nhẹ. Công việc vất rất nhiều thì giờ. Chàng không lơ-là việc săn-sóc bệnh-nhân của chàng, nhưng có điều chắc chắn là chàng vắng mặt ở các cửa hàng và các đám xi-phé. Chiều nào chàng và Leora cũng ăn bánh mì trừ bữa rồi vội-vã vào phòng thí-nghiệm, để sưởi ấm cho vi-khuẩn cấy trong nước tắm đựng trong một chiếc soong nấu bột cũ đã dờ dặt trên cái đèn còn. Anh chàng Martin trước kia không giữ được lòng nhẫn-nhịn đối với Hesselink bây giờ ngồi chờ xem kết-quả cuộc thí-nghiệm của mình một cách nhẫn - nại vô cùng. Chàng huýt gió, lẩm-nhẩm hát trong miệng, và quãng thời gian từ bảy giờ tối đến nửa đêm đối với chàng chỉ là một chốc một

lat. Leora yèn lạng cau may, le đầu lười ra một bên mép, ngồi canh nhiệt-độ như một con chó con ngồi giữ nhà. Sau hai lần thất-bại một cách vô lý, đến lần thứ ba, chàng chế được chất thuốc chích đúng với ý chàng và đem chích cho súc vật đau. Bệnh khí - thũng - thư 'chỉ' lại, đối với chàng thế là xong - xuôi, thế là phần thưởng của chàng; chàng gửi những lời chú-giải và thuốc cho viên thú-y của tiểu bang. Nhưng đối với người khác, chưa phải là xong-xuôi. Viên thú-y ở quận tố-cáo chàng là xâm-phạm quyền sinh-sát thú-vật của họ ; các y-sĩ thì nói gần nói xa với nhau: "Đó là trò khỉ làm hại phẩm-cách của nghề-nghiệp. Tôi nói để ông biết chú Arrowsmith là một thầy thuốc theo chủ-nghĩa hư-vô, một anh hám danh, thế thôi. Ông cứ nhớ lời tôi nói, thầy vì anh chàng làm nghề chữa bệnh đứng-dấn như người khác, rồi có ngày ông sẽ nghe nói anh chàng mở nhà dưỡng bệnh bán thuốc giả để kiếm tiền thiên-hạ cho mà xem !"

Chàng bảo Leora : "Phẩm-cách là cái mẹ gì ! Nếu có phương-tiện, anh sẽ làm những công việc khảo-cứu, ồ, không phải những công việc thờ-ơ lãnh-đạm, cách-biệt nhân-loại của Gottlieb nhưng mà là những công việc thiết-dụng thực sự... và rồi có một người nào như Sondelius đem kết-quả những công việc của anh đi tống đày vào hòng thiên-hạ bắt họ và súc-vật của họ, cả mấy con mèo vằn của họ nữa, dù muốn dù không cũng cứ phải khỏe mạnh, anh

sẽ làm như thế đó !"

Trong lúc tâm trạng như vậy, chàng đọc tờ Nhật-báo Minneapolis, giữa nửa cột đăng tin đám cưới của một nhà quán-quân quyền Anh hạng trung, và ba dòng về vụ xử tử một tay phiến-loạn thuộc Thế-giới Sản-nghiệp Công - Hội chàng thấy có tin thông-báo :

"Sondelius, một nhà thám quyền danh tiếng về chiến-dịch bài-trừ bệnh thổ - tả, sẽ diễn thuyết về "Những Vị Anh - Hùng bảo vệ Sức khỏe Công cộng" tại lớp hè của Đại-Học viện vào buổi chiều ngày Thứ Sáu sắp tới".

Chàng vội chạy vào trong nhà la : - Lee ơi ! Sondelius diễn-thuyết ở Minneapolis. Anh đi nghe đây ! Đi với anh đi ! Mình cùng nghe và nhân dịp vui chơi đủ mọi thứ nữa !

- Không, anh đi một mình. Để cho anh được cái khoái thoát khỏi cái tỉnh này, thoát khỏi cả gia-dình và cả em nữa trong mấy bữa. Sáng thu em sẽ đi với anh. Thục đấy. Không có em đi theo, biết đâu anh sẽ xoay sở có việc nói chuyện lâu với Bác-sĩ Sondelius.

- Tương dễ lắm đấy ! Các Bác - sĩ của thành-phố lớn ấy với các viên-chức cao - cấp về vệ-sinh y-tế của Tiểu-bang cũng còn đứng xa-xa ông ấy nữa là ! Nhưng anh cũng cứ đi !

IV

Cánh đồng nắng chang-chang, lúa rì-rào trong hơi gió nhẹ, toa xe đầy than bụi. Ngồi hàng giờ trên xe chạy chậm, Martin thấy tê cả chân tay. Chàng ngủ gà ngủ gật hút thuốc văt và suy tư. Chàng thề "mình sẽ quên hết chuyện thuốc men chữa bệnh và mọi truyện khác. Mình lên toa hút thuốc kiếm người nào nói chuyện chơi và bảo họ mình là một anh bán giày !"

Nghĩ xong chàng làm liền. Không may, người chàng gặp lại là người bán giày chính cống, họ hết sức tò-mò hỏi chàng đại-lý cho hãng giày nào, thế là chàng lại tiu - nghỉu trở về toa mình ngồi. Giữa trưa tới Minneapolis chàng vội-vã đến ngay trường Đại - Học xin một cái vé vào nghe Sondelius diễn-thuyết trước rồi mới đi kiếm ô-tel nhưng đầu sào công việc đầu tiên là hãy đi kiếm một ly lave thật lớn uống cho đã thêm từ khi còn ở cách đó mấy trăm dặm đường rồi mới đi xin vé sau.

Chàng có một chương-trình tuy không hợp cách nhưng rất vừa ý chàng về việc xử-dụng cái đêm đầu tiên được tự-do này để chơi cho thỏa-thuê. Chàng sẽ kiếm một nơi nào chàng có thể hội-hop với những người xứng - đáng

[REDACTED]

người ta sẽ vui cười trò truyện và uống nhiều rượu với chàng - lẽ cố nhiên là không uống nhiều quá - rồi lái xe đi thật nhanh tới Minnetonca bơi lội dưới ánh trăng. Chàng bắt đầu tìm bạn bằng cách uống cóc-tay ở một quán rượu và đi ăn một cao-lâu ở đường Hennepin. Nhưng chẳng một ai ngó tới chàng, chẳng một ai có vẻ muốn tìm bạn cả. Chàng thấy mình cô đơn và nhớ Leora ; và tất cả cái dáng-diệu tao-nhã, tất cả lòng hý-hùng dẽ-dàng sốt-sắng đi chề-chén của chàng đều tiêu-tan hết cả và chàng đắm ra buồn ngủ.

Chàng vừa nằm xoay trở trên giường khách sạn, vừa than-thở : "Và chưa biết chừng bài diễn-văn của Sondelius cũng thối hoảng. Chưa biết chừng ông ta cũng lại là một gã như Roscoe Geake thì chán chết !"

V

Đêm hôm đó trời nóng nực, sinh-viên lẻ tẻ từng tốp bước lên của Giảng-đường, đưa mắt nhìn qua tấm yết-thị khiêm-nhượng của Sondelius, rồi quay đi chỗ khác. Martin lưỡng-lự cũng muốn lĩnh đi theo họ, nhưng rồi chàng đành phải bước vào bên trong, lòng rầu-rĩ. Mới độ một phần ba Giảng-đường có người ngồi,

toàn là sinh-viên lớp hè và giáo-sư, và những người có thể trước kia là Bác-sĩ hay Hiệu-trưởng gì đó. Chàng ngồi ở phía sau, cầm chiếc mũ rom phe-phẩy quạt, trong lòng thấy ghét cái người để ria-mép ngồi cùng hàng ghế với chàng, chê-bại Sondelius, và ngay chính chàng cũng không có một ý tốt nào đối với Sondelius cả.

Giảng-đường chợt lộng lên một luồng sinh khí ở dưới lối đi giữa, một bọn người kiểu-cách rậm-rộ hướng-dẫn một người có một nụ cười, một đường lông mày rậm, và một bộ tóc vàng-hoe xoắn-tít trông như một mớ rom - một người làm cho người ta thoát thấy liên-tưởng ngay đến loại chó ở Đảo Newfoundland. Martin ngồi thẳng người lên, chàng lấy sức để chịu đựng ngay cả cái người có ria mép trông đến buồn đến nản ngồi cạnh chàng, trong khi Sondelius cất tiếng nói, giọng Thụy-diễn du-dương vang lớn :

"Nghề thuốc chỉ có thể có mỗi một ược-vọng là : tiêu-diệt chính nghề thuốc. Đối với người thường, người không có học về nghề thuốc, họ chỉ có thể chắc chắn có mỗi một điều là : chín-phần-mười những điều họ biết về vệ-sinh sức-khỏe đều không đúng như vậy, còn một phần mười kia thì họ không làm được gì cả. Cũng như Butler trình-bày trong cuốn "Erewhon" - cái đồ lộn ấy đã đánh cắp cả cái ý ấy của tôi nữa, có lẽ từ ba chục năm

[REDACTED]

trước khi tôi có cái ý ấy - Butler trình-bày rằng cái tội-phạm duy-nhất đáng để chúng ta xử-giáo là mắc bệnh lao".

Thính-giả đang chăm-chú nghe thốt lên một tiếng : "Hừ !" họ không biết là nên có thái-độ như thế nào cho phải : Nên lấy thế làm vui, làm mịch lòng, làm buồn hay làm gương để cảm-hóa theo.

Sondelius là một người hay la-lối, trọc cười giảo-hoạt, nhưng ông biết phép phù-chú. Martin cùng với ông theo giới sự-nghiệp của những vị anh-hùng chống bệnh hoàng - nhiệt, Reed, Agramonte, Carroll, và Lazear cùng chàng đổ bộ lên hải-cảng Mexican, bị bệnh dịch và bệnh đói làm tê-liệt dưới ánh nắng cháy, chàng cùng ông trèo lên những con đường núi tới một thị-trấn bị thương-hàn tàn-phá, chàng lại cùng ông giữa tiết-trời tháng tám nóng như thiêu như đốt, trẻ con khát nước đến héo-hắt chỉ còn xương bọc da, chiến-đấu với bọn nghiệp-đoàn buôn-bán nước đá dưới luỡi kiếm mạ vàng cùn-nhục của luật-pháp.

Martin khao-khát trong lòng: "Đó là điều ta muốn làm ! Không phải chỉ chữa chạy cho một lô những thể-xác suy-nhuộc, mà tạo-lập ra một thế-giới mới ! Trời ! Dù có phải đi qua lửa để theo ông mình cũng đi ! Chà ! cái lối ông tố-cáo bọn phá đám chúng nó chỉ - trích kết-quả của những công-cuộc y-tế vệ-sinh công

cộng mới hay làm sao ! Ước gì mình có thể xoay-xở để được gặp nói chuyện với ông ấy lấy một vài phút..."

Sau bài diễn-văn, chàng nấn-ná ở lại. Có đến mười mười hai người vây quanh Sondelius ở trên bục diễn-văn, người thì bắt tay, người thì chát-ván ông, một bác-sĩ lo lắng hỏi: "Nhưng bác-sĩ đối xử bằng cách nào với cái nguy-cơ của những bệnh-viện miễn-phí và những tổ-chức có mục-đích tiến tới xã - hội chủ - nghĩa".

Martin đứng lùi lại mé sau, đợi cho những người bao vây Sondelius đi hết. Người gác gian đương đóng cửa sổ thật mạnh như có ý đuổi khách. Sondelius nhìn xung-quanh, Martin dám thề rằng lúc ấy Bạc-Vĩ-Nhân của chàng đương thấy mình lẻ-loi cô-quạnh. Chàng tới bắt tay ông và nói, giọng run-run xúc-động :

- Thưa Ngài, nếu Ngài không bận đi đâu, tôi rất mong nếu Ngài có thể cùng đi với tôi để... để...

Sondelius mặt tươi lên như hoa, nhìn chàng nói vang như sấm :

- Để uống một ly có phải không? Được tôi thấy tôi có thể đi được. Này, nhân tiện, ông thấy câu nói đùa của tôi về con chó với mấy con bọ của nó ra làm sao ? thính - giả có thích không ?

- Ồ, chắc chắn là họ thích. Tôi dám cuộc

với Ngài đấy !

Người chiến-sĩ ban nãy vừa nói chuyện mình đã từng nuôi hàng năm ngàn quân Tatare, đã từng tốt-nghiệp tại một trường Đại-học Trung-Hoa, đã từng từ chối một huy-chương của một vị Hoàng-Đế chính-thống xứ Balkan, triều-mén nhìn đám môn-dò gồm có một người duy-nhất lúc bấy giờ là Martin và hỏi :

- Có hay thực không ? Họ thích thực à ? Đêm nay nóng quá nhỉ, thế mà mỗi tuần tôi phải diễn-thuyết đến chín lần ở Des Moines, Fort Dodge, La Crosse, Elgin, Joliet và đâu nữa... quên mất cả rồi. Có hay thực không ? Họ thích thực à ?

- Hay không chê vào đâu được ! Ồ, tất cả mọi người đều há hốc miệng ra mà nghe từng câu từng tiếng một ! Thú thật, trong đời tôi, tôi chưa bao giờ nghe diễn-giảng thích-thú như vậy !

Nhà tiên-tri nói lớn :

- Nào đi ! Tôi sẽ đãi ông một chầu. Là một vệ-sinh-học-gia, tôi chống việc uống-rượu. Uống nhiều quá cũng hại như cà-phê hoặc ngay cả kem pha-sô-đa. Nhưng vì tính thích nói chuyện, nên tôi thấy một ly huyết-ky lớn pha sô-đa ngon là một chất dung-môi mạnh để làm tiêu-tan những cái ngu-dại của con người ta. Có chỗ nào mát sẵn rượu Pilsener ở Detroit này không... đêm nay tôi ở đâu đây nhỉ ? à... Minneapolis này có không ?

[REDACTED]

- Tôi nghe nói ở đây có một hoa - viên bán la-ve ngon lắm. Mình có thể đi xe điện tới, gần ngay đây.

Sondelius ngó chàng nói :

- Ồ, tôi có tắc-xi chờ ngoài kia.

Martin thấy ông chơi sang như vậy đâm bối-rối. Ngồi trên xe, chàng cố nghĩ xem có câu gì xứng-đáng để đem ra nói với con người danh tiếng ấy không.

- Xin Bác-sĩ cho biết là ở bên Âu-Châu các thành-phố có vệ-sinh Cuộc không ?

Sondelius làm ngơ nói :

- Ông có thấy cô gái đi kia không ? Hai cổ chên xinh làm sao ! Hai bờ vai thon đẹp làm sao ! Ở Tầu Hoa-Viên, rượu bia có ngon không ? Có thứ cốt-nhát nào uống được không ? Ông có biết thứ cốt-nhát Courvoisier 1865 không ? U-úp ! Diễn-thuyết ! Tôi thề là sẽ không đi diễn-thuyết nữa. Đêm nóng như thế này mà phải đóng bộ lễ-phục ! Ông có biết không, những lời diên-cuồng, gàn-dở thốt ra trong lúc diễn-thuyết, là tôi chủ tâm nói ra đấy chứ, nhưng thôi bây giờ mình hãy quên đi, đừng nói những truyện nghiêm-trang trọng-đại nữa, mình hãy uống rượu, mình hãy ca hát bài "Der Graf Von Luxemburg", và hãy giựt mấy cô gái đẹp khỏi tay mấy bồ của họ, mình hãy bàn tới những thú vui "Die Meistersinger", là những cái tôi khoái nhất !

[REDACTED]

Trong Tzu-Hoa-Viên, ông già kinh-khủng ấy ăn nói huyền-thiên, nào truyện Câu-lạc-bộ Cosmos, nào truyện Bác-sĩ Halle điều-tra về số trẻ yếu-vong, nào truyện pha rượu thánh với rượu táo uống rất thích - hợp, nào truyện Biarritz, Lord Haldane, phương-pháp phân-chất sữa của Doane-Buckley, nào truyện George Gissing, truyện Homard Thermidor.

Martin cố tìm xem có sự liên-hệ nào giữa Sondelius với chàng không, y như người tìm sự liên-hệ với những người có danh tiếng hay những người mình gặp ở ngoại-quốc. Chàng có thể nói những câu đại khái như : "Hình như tôi đã gặp một người quen biết Bác-sĩ", hay "Tôi đã được đọc tất-cả những bài báo của Bác-sĩ, và tôi thích lắm", nhưng cuối cùng chàng nói câu này :

- Thưa, có bao giờ Bác-sĩ gặp hai vĩ-nhân ở trường Y-khoa của tôi không... ở Winnemac... ông Khoa-trưởng Silva và Bác-sĩ Gottlieb ?

- Silva ? Tôi không nhớ. Nhưng Gottlieb.. ông biết ông ấy ? Ồ ! (Sondelius khua hai cánh tay lục-luống lên) Bạc đẽ-nhất vĩ-nhân! Linh-hồn của khoa-học ! Tôi đã có hân-hạnh được gặp ông ấy ở McGurk. Ông ấy chả có ngồi đây mà ba-hoa như tôi đâu. Ông ấy làm tôi hóa ra một anh hề gánh xiếc ! Ông ấy đem hết tất cả những điều tôi nói về dịch-bệnh-học ra phê bình và bày tỏ cho tôi biết rằng tôi là một thằng ngu ! Ha, ha, ha !

Ông đỏ bừng mặt lên, xong rồi tiếp ngay sang truyện chỉ-trích thuê đoạn đánh cao quá.

Mỗi câu truyện lại có một thú giải lao riêng cho thích-hợp, Sondelius là một cây rượu kinh-khủng, một cái thùng không đáy. Ông pha Pilsener, huyết-ky, cà-phê đen, và một thú mà người bồi bàn cam-doan là rượu khổ-ngải.

Ông than-thở :

- Đáng lẽ tôi phải đi ngủ lúc mười hai giờ, nhưng câu truyện đang vui mà giút ra về là một tội nặng nhất. Ông cảm-dỗ tôi một chút ! mà tôi cũng là người dễ bị cảm dỗ! Nhưng tôi cần nghỉ năm tiếng đồng hồ. Nhất định là phải đúng năm tiếng ! Chiều mai tôi phải diễn-thuyết ở... ở một nơi nào đó ở Iowa... Bây giờ tôi đã ngoài năm mươi, tôi không thể chỉ ngủ có ba tiếng như ngày trước, ấy thế mà tôi lại thấy còn biết bao nhiêu điều mới mẻ tôi muốn nói ra bây giờ.

Ông hùng-hồn hơn bao giờ hết, rồi ông bỗng dâm ra khó chịu. Một người trông có vẻ cau-có, ngồi ở bàn bên, để ý nghe truyện của hai người, ngó nhìn và cười hai người. Sondelius đương nói về chất huyết-thanh của Hafkine chữa bệnh thổ-tả, chợt bỏ ngang câu truyện và thốt ra giọng cau-kỉnh :

- Nếu thằng cha kia mà còn ngó tôi nữa, tôi sẽ sang bàn bên đó cho nó một trận như tử ! Tôi là người ôn-hòa, nhất là bây giờ tôi

[REDACTED]

không còn trai trẻ nữa, nhưng tôi không thích người ta ngó tôi tròng-trùng. Tôi tới hỏi nó cho ra lẽ và cho nó biết tay !

Trong lúc bọn bồi bàn ùa tới, thì Sondelius xông vào người kia, dơ nắm tay to tướng ra dọa rồi chợt ngưng lại và...bắt tay người kia, lắc lẩy lắc đẽ, rồi dẫn về bàn giới-thiệu với Martin :

- Đây là một người đồng hương với tôi, cùng sinh trường ở Gottenborg. Ông làm thợ mộc. Ngồi xuống đi Nilsson, ngồi xuống đây uống ly rượu chơi. Ê, này bồi !

Người thợ mộc là một đảng-viên Đảng Xã-Hội, một tín-đồ Gia-Tô Tái-Sinh Giáo - Hội Thụy-điển, một tay lý-sự kinh-khủng, và cũng là một tay thích loại rượu thật nặng. Anh ta chê Sondelius là dân quý phái, anh ta chê Martin dốt kinh-tế-học, anh ta chê bồi bàn đưa rượu không được nặng, Sondelius và Martin và anh bồi bàn cãi lại kịch-liệt, và câu chuyện đâm ra ồn-ào thú-vị.

Đã quá khuya rồi nên người ta phải tổng cổ ba người ta khỏi Hoa-viên, thế là cả ba kéo nhau ùa lên chiếc tắc-xi vẫn còn đợi ở đó, họ cãi nhau đến nỗi làm rung chuyển cả chiếc xe. Họ đi những đâu Martin không thể nào nhớ cả. Chàng còn ngờ rằng mình đã tưởng tượng ra câu chuyện cũng nên. Một lần hình như họ vào một cái nhà ở một dãy phố dài,

hình như là Đường Đại-Học, một lần vào một quán rượu trên Đường Hoa-thịnh-đốn, gặp ba tay đảng-tử nằm ngủ giúi ở một góc nhà, một lần vào nhà người thợ mộc, có một người kỳ-bí khó hiểu pha cà-phê cho uống.

Bất kỳ đi đến đâu, trong đầu óc họ đều tưởng mình như đương cùng một lúc ở ba nơi : Moscou, Curacao và Murwillumbah. Người thợ mộc lập ra những nước cộng-sản còn Sondelius thì tuyên-bố dù làm việc dưới chế-độ xã-hội hay quân-chủ ông cũng "cóc" cần, miễn là ông có thể bắt dân chúng phải khỏe mạnh, tiêu-diệt bệnh ho lao và ngay từ buổi đầu làm cho bệnh ung-thu phải "cao chạy xa bay".

Họ chia tay nhau lúc bốn giờ, nước mắt như mưa, thề sẽ gặp lại nhau, ở Minnesota hay ở Stockholm, ở Rio hay ở vùng Nam Hải. Martin trở về Wheatsylvania lòng cương-quyết sẽ chấm dứt cái việc tối vô lý, thậm vô lý là để cho người ta tự-do đau ốm.

Cũng từ đó chàng thấy rõ ông thần vĩ-đại Sondelius của chàng đã giết ông Khoa - trường Silva, cũng như Silva đã giết Gottlieb, Gottlieb đã giết Encore Edwards nhà Hóa học vui-vẻ trẻ-trung, Edwards đã giết ông Đốc Vickerson và Vickerson đã giết con ông Mục-su, cậu này có một cái đu thể-thao thật sự ở trong chuồng ngựa.